

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ Δ/ΝΣΗ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
Δ/ΘΜΙΑ ΕΚΠ/ΣΗ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΕΣΠΕΡΙΝΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΠΑΛΛΗΝΗΣ
ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2012-2013
Α΄ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟ

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ερευνητική Έκθεση στο πλαίσιο
του μαθήματος Ερευνητική Εργασία (Project)

Α΄ Τάξη Εσπερινό ΓΕΛ Παλλήνης

Α΄ Τετάρμηνο 2012-2013

Ιανουάριος 2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
2.ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ – ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΙΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ	6
<i>2.1 Ο Τουρισμός</i>	6
<i>2.2 Το τουριστικό φαινόμενο</i>	6
<i>2.3 Το Τουριστικό προϊόν</i>	8
<i>2.4 Ο όρος «τουρίστας»</i>	9
<i>2.5 Οι τουριστικοί πόροι</i>	10
<i>2.6 «Τουριστική βιομηχανία»</i>	11
<i>2.6 Το Τουριστικό Πακέτο</i>	12
<i>2.7 Τα Ταξιδιωτικά κίνητρα</i>	12
<i>2.8 Οι τουριστικές υπηρεσίες</i>	13
3. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ	15
<i>3.1. Γενικά</i>	15
<i>3.2 Θετικές επιπτώσεις</i>	16
<i>3.2.1 Οικονομία</i>	16
<i>3.2.2 Κοινωνία</i>	17
<i>3.2.3 Περιβάλλον</i>	17
<i>3.2.4 Πολιτισμός</i>	18
<i>3.3 Αρνητικές επιπτώσεις</i>	18
<i>3.3.1 Οικονομικές</i>	18
<i>3.3.2 Κοινωνικές</i>	19
<i>3.3.3 Περιβάλλον</i>	20
<i>3.3.4 Πολιτισμός</i>	21
4. Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	22
<i>4.1 Οι τουριστικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα</i>	22

<i>4.2 Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην ευρύτερη περιοχή των Μεσογείων Αττικής</i>	25
5. ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ – ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ	27
<i>5.1 Θρησκευτικός Τουρισμός</i>	27
<i>5.2 Πολιτιστικός Τουρισμός</i>	29
<i>5.3 Αθλητικός Τουρισμός</i>	33
<i>5.4 Μαζικός Τουρισμός</i>	34
6. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ ΣΕ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΤΗΝ ΕΔΡΑ ΤΟΥΣ ΣΤΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	36
<i>6.1 Γενικά</i>	36
<i>6.2 Ειδικά –Ανάλυση S.W.O.T. (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats)</i>	36
<i>6.3 Προτάσεις</i>	39
<i>6.4 Σχεδιάζοντας την Τουριστική Προβολή των Μεσογείων Αττικής</i>	40
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	41

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα Ερευνητική Έκθεση με τίτλο «*Ο Τουρισμός και οι Επιπτώσεις του στην Τοπική Κοινωνία*» αποτελεί τη σύνθεση των εργασιών των μαθητών της Α΄ Τάξης του Εσπερινού Γενικού Λυκείου Παλλήνης στο πλαίσιο του μαθήματος της Ερευνητικής Εργασίας (Project) κατά το Α΄ Τετράμηνο του σχολικού έτους 2012-2013.

Συμμετείχαν υπό την εποπτεία των καθηγητών Δημητρίου Ιεραπετρίτη (ΠΕ09) και Αθηνάς Βορρίση (ΠΕ02) οι παρακάτω μαθητές:

- Αγγελής Αλέξανδρος
- Αρβανιτογιάννης Ιωάννης
- Γιαννακά Γεωργία-Φωτεινή
- Δέδες Μιλτιάδης
- Ζάρα Ελένη
- Ζάρα Μαρία
- Θεοδωρίδης Πολύκαρπος
- Παπασταμάτης Δημήτριος
- Στεργίου Βασίλειος
- Στιέφνη Τζούλιο
- Τρκάρδου Ελένη
- Φούντη Μαρία
- Χατζηγιάννη Βασιλεία
- Χουσιάδα Μαρία
- Ψυλλάκη Μαριλένα

2.ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ – ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΙΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

2.1 Ο Τουρισμός¹

Πολλές είναι οι προσπάθειες που έχουν γίνει για να δοθεί ο ακριβής ορισμός της έννοιας του Τουρισμού², ενδεικτικά αναφέρουμε:

- Ο τουρισμός είναι αποτέλεσμα μεμονωμένης ή ομαδικής μετακίνησης ανθρώπων σε διάφορους προορισμούς και η διαμονή τους σε αυτούς επί τουλάχιστον ένα 24ωρο με σκοπό την ικανοποίηση των ψυχαγωγικών τους αναγκών.
- Οι διάφορες μορφές του τουρισμού περιλαμβάνουν απαραίτητα δύο βασικά στοιχεία: Το ταξίδι στον τουριστικό προορισμό και τη διαμονή σε αυτόν, συμπεριλαμβανομένης της διατροφής.
- Το ταξίδι και η διαμονή λαμβάνουν χώρα εκτός του τόπου της μόνιμης διαμονής των ανθρώπων που αποφασίζουν να μετακινηθούν για τουριστικούς λόγους.
- Η μετακίνηση ανθρώπων σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς είναι προσωρινού και βραχυχρόνιου χαρακτήρα, που σημαίνει ότι πρόθεσή τους είναι να επιστρέψουν στον τόπο της μόνιμης κατοικίας τους μέσα σε λίγες, μέρες βδομάδες ή μήνες.
- Οι άνθρωποι επισκέπτονται τουριστικούς προορισμούς για τουριστικούς λόγους, δηλαδή για λόγους άλλους από εκείνους της μόνιμης διαμονής τους ή της επαγγελματικής απασχόλησής τους.

Ο τουρισμός μπορεί απλά να οριστεί ως το γεγονός εκείνο που συμβαίνει όταν ένα άτομο αλλάζει φυσικό περιβάλλον (αλλαγή παραστάσεων) και ρυθμό ζωής. Μπορεί δε να χαρακτηριστεί ως ένα πολυσύνθετο οικονομικό και κοινωνικό φαινόμενο και πραγματοποιείται όταν συναντιέται η ανθρώπινη θέληση (επιθυμία) με το ταξίδι.

2.2 Το τουριστικό φαινόμενο

Το τουριστικό φαινόμενο, ως ανάγκη του ανθρώπου να φύγει από τον τόπο της μόνιμης κατοικίας του, να ανακαλύψει καινούργιους κόσμους και να αποκτήσει εμπειρίες, είναι πολύ παλιό. Ξεκινά από την αρχαιότητα, συνεχίζεται στο μεσαίωνα και την αναγέννηση και φτάνει, με διαφορετική βέβαια μορφή, μέχρι σήμερα. Σε κάθε περίπτωση συνδέεται με την εξέλιξη των μέσων μαζικής μεταφοράς και προϋποθέτει συνθήκες ειρήνης, επιθυμία για επικοινωνία και την ύπαρξη οργανωμένων κοινωνιών.

---

¹ τουρίστας < αγγλική [tourist](#) ή γαλλική [touriste](#) < [tour](#), γύρος, περιήγηση

² www.mbatourism.gr
www.wikipedia.gr

Το τουριστικό φαινόμενο κατά την αρχαιότητα συνδέθηκε με την επιθυμία των ανθρώπων να ανακαλύψουν καινούργια εδάφη, να ασκήσουν εμπορικές δραστηριότητες, καθώς και να παρακολουθήσουν θρησκευτικές τελετές.

Ο σύγχρονος θρησκευτικός και ο συνεδριακός τουρισμός, έχουν τις ρίζες τους στην αρχαιότητα. Από την Αρχαία Ελλάδα³, για την τουριστική τους δραστηριότητα, ξεχωρίζουν οι Μινωίτες, οι Μυκηναϊοί και οι Ίωνες.

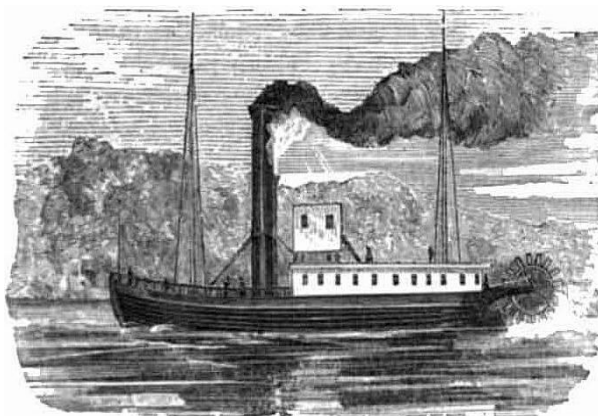
Οι ταξιδιώτες της αρχαιότητας αντιμετώπιζαν αντίξοες συνθήκες. Έλλειψη δρόμων, συγκοινωνιακών μέσων, έλλειψη στέγης και τροφής. Ληστείες στην διάρκεια το ταξιδιού είτε μέσω ξηράς είτε μέσω θαλάσσης. Κατά την περίοδο της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας υπήρχε τουριστική κίνηση για επαγγελματικούς και θρησκευτικούς λόγους. Για παρακολούθηση αγώνων, για ψυχαγωγία, αλλά και για λόγους υγείας. Κατά τον Μεσαίωνα οι μετακινήσεις των ανθρώπων αυξάνονται. Το φαινόμενο αυτό στηρίζεται κυρίως σε θρησκευτικές εκδηλώσεις και στην δημιουργία νέας τάξης εμπόρων με κέντρο την Κωνσταντινούπολη. Σχετίζεται επίσης και με τις Σταυροφορίες, οι οποίες είχαν ως βασικό σκοπό την αποκατάσταση των ταξιδιωτικών δρομέων προς τους Άγιους Τόπους λόγω της κατάληψης της Παλαιστίνης από τους Άραβες.

Στην Αναγέννηση σημαντικό ρόλο για τη εξέλιξη του τουριστικού φαινομένου έπαιξαν οι τέχνες, οι εφευρέσεις και οι ανακαλύψεις των νέων χωρών. Η εκκλησία αποτέλεσε τον κυριότερο χρηματοδότη των τεχνών και το κέντρο της ακαδημαϊκής

---

³ Τουριστική οικονομία, σ. 18

δραστηριότητας. Εφευρέσεις, όπως η πυξίδα και ο αστρολάβος βοήθησαν τους ανθρώπους να ικανοποιήσουν την περιέργειά τους και να ταξιδεύουν σε άγνωστες θάλασσες. Οι άνθρωποι ταξιδεύουν πλέον όχι για εμπορικούς λόγους, αλλά και για να ικανοποιήσουν την ανάγκη τους για μάθηση. Μια νέα πηγή ενέργειας, ο ατμός, πρόσφερε καινούργιες δυνατότητες στον τομέα των μεταφορών τον 19^ο αιώνα.

Σε ολόκληρη τη περίοδο του μεσοπολέμου⁴ ο αριθμός των ξένων τουριστών παρέμεινε μάλλον περιορισμένος, γύρω στις 100.000 ετησίως, από τους οποίους το 1/3 ταξίδευαν ομαδικά σε κρουαζιέρες και έμεναν στην Αθήνα μόνο μια ημέρα. Από τα δέκα ταξιδιωτικά γραφεία της Αθήνας, τα τέσσερα ελέγχονταν από ξένους πράκτορες. Παρά την αναμφισβήτητη πρόοδο, ο τουρισμός δεν είχε ακόμη πλήρως πείσει για τις δυνατότητές του.

Τα πράγματα άλλαξαν ριζικά μετά το Β΄ παγκόσμιο πόλεμο. Οι τουριστικές αναζητήσεις, υπό την επίδραση της γενικότερης φιλελευθεροποίησης στις ιδέες και στα ήθη, προσανατολίσθηκαν προς περισσότερο φυσιολατρικές κατευθύνσεις και κυρίως προς το θαλάσσιο τουρισμό χωρίς όμως, να ατονήσει τελείως η σχέση με την ιστορία και τον πολιτισμό που συμπλήρωναν σε κάποιο βαθμό το πρόγραμμα των διακοπών.

Σημαντικά γεγονότα χαρακτήρισαν τον 20^ο αιώνα, όπως η πραγματοποίηση υπερατλαντικών ταξιδιών, η μαζική παραγωγή αυτοκίνητων, η χρήση του αεροπλάνου, η βελτίωση των μεταφορών και των επικοινωνιών αλλά και η χρήση της πληροφορικής. Τα γεγονότα αυτά είχαν σημαντικές επιπτώσεις στην εξέλιξη του τουρισμού.

2.3 Το Τουριστικό προϊόν

Το τουριστικό «προϊόν» είναι ένα σύνθετο προϊόν που αποτελείται από μείγμα υλικών αγαθών(π.χ. φαγητά, ποτά κτλ.) διάφορες άλλες υπηρεσίες (π.χ. διαμονή

---

⁴ <http://www.tourismmuseum.gr/sub.php>

σε ξενοδοχείο, ψυχαγωγία και μεταφορά των τουριστών) και από την ύπαρξη φυσικών στοιχείων (π.χ. ήλιος, θάλασσα, κλιματολογικές συνθήκες, θέλγητρα κτλ.). Αναφέρουμε εδώ συμπληρωματικά και σχηματικά:

2.4 Ο όρος «τουρίστας»

Ο τουρίστας είναι όπως ήδη αναφέρθηκε, ο προσωρινός επισκέπτης⁵ που μένει τουλάχιστον 24 ώρες σε συλλογικό ή ιδιωτικό κατάλυμα στη χώρα που επισκέπτεται και σκοπός της επίσκεψης του είναι:

- Η αναψυχή και οι διακοπές.
- Η επαγγελματική και η επιχειρηματική δραστηριότητα.
- Άλλες δραστηριότητες (σπουδές, υγεία-θεραπεία, θρησκευτικές δραστηριότητες, προσωρινή παραμονή, κτλ).

Στους τουρίστες περιλαμβάνονται οι ακόλουθες κατηγορίες :

- Οι αλλοδαποί τουρίστες –μη μόνιμοι κάτοικοι.
- Υπήκοοι κάτοικοι εξωτερικού.
- Μέλη πληρωμάτων (μη μόνιμοι κάτοικοι) αλλοδαπών πλοίων ή αεροσκαφών.
- Ο «εκδρομέας» ή επισκέπτης της ίδιας ημέρας.
- Οι επιβάτες κρουαζιερόπλοιων.
- Οι ημερήσιοι εκδρομείς.
- Οι ημεδαποί τουρίστες.

---

⁵ τουρίστας < αγγλική: tourist ή γαλλική: touriste < tour, γύρος, περιήγηση. Βλ. <http://el.wikipedia.org/>.

2.5 Οι τουριστικοί πόροι

Οι φυσικοί και ανθρωπογενείς πόροι⁶ μαζί με τις ανθρώπινες κοινωνίες είναι το κεφάλαιο αλλά και η βάση στα οποία χτίζεται ο τουρισμός.

Η ύπαρξη τουριστικών πόρων αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τους προορισμούς-τόπους που θέλουν να αναπτυχθούν τουριστικά. Στους τουριστικούς πόρους εντάσσονται εκτός από τους φυσικούς (φυσικό περιβάλλον, κλίμα) και πολιτιστικοί, όπως παραδόσεις, τοπικά ήθη και έθιμα και γενικότερα το πολιτιστικό προφίλ του κάθε τόπου. Στους τουριστικούς πόρους εντάσσονται επίσης οι υποδομές και οι υπηρεσίες που συμβάλλουν στη τουριστική ανάπτυξη όπως ξενοδοχεία, τουριστικά πρακτορεία και πάσης φύσεως επιχειρήσεις οι οποίες απευθύνονται στους τουρίστες, οι μεταφορικές αλλά και οι συγκοινωνιακές υποδομές, για παράδειγμα λιμάνια και αεροδρόμια αλλά και μεταφορικά μέσα. Επιπλέον στους τουριστικούς πόρους ανήκουν οι θεσμοί και η χρηματοδότηση των τουριστικών επιχειρήσεων.

Η ύπαρξη και ανάδειξη τουριστικών πόρων με σκοπό την ανάδειξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού και τον εμπλουτισμό του κλασικού μοντέλου αποτελεί μέγιστη ευκαιρία βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού οι τουριστικοί πόροι είναι κατηγοριοποιημένοι ως εξής:

- Φυσική κληρονομιά (θερμοκρασία, ηλιοφάνεια, βροχοπτώσεις, υγρασία, κ.ά.).
- Ανθρώπινη συμπεριφορά (δημογραφικά δεδομένα, συνθήκες διαβίωσης, μισθοί, εργασιακές συνθήκες, κ.ά.).
- Πολιτιστική κληρονομιά (αρχαιολογικά και ιστορικά μνημεία, μουσεία, κ.ά.).
- Υποδομές (οδικές, σιδηροδρομικές, θαλάσσιες και εναέριες μεταφορές).
- Οικονομικοί πόροι (δημόσιες χρηματοδοτικές πηγές, οικονομικές επιδοτήσεις, τραπεζικές μορφές χρηματοδότησης κ.ά.).

Είναι σαφές ότι η ανθρωπότητα αποδέχεται την αναγκαιότητα της περιβαλλοντικής προστασίας ως επιστημονική, νομική και ηθική πρόκληση. Το περιβάλλον σε όλες του τις διακρίσεις αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία που διαμορφώνουν το τουριστικό προϊόν μιας περιοχής και εξασφαλίζουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που καθιστούν τον προορισμό ανταγωνιστικό στην διεθνή τουριστική αγορά.

---

⁶ Τσελέντης Βασίλειος - Προκοπίου Δημήτριος, εφ. *Η Ροδιακή*, ημ. έκδοσης 29/05/11.

2.6 «Τουριστική βιομηχανία»

Η «Τουριστική βιομηχανία» περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα παραγωγικών μονάδων που ανήκουν σε διαφορετικούς τομείς οικονομικής δραστηριότητας, δημοσίων και ιδιωτικών οργανισμών. Μέσα σε αυτούς περιλαμβάνονται ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, προμηθευτές τουριστικών προϊόντων, εταιριών παροχής τουριστικών υπηρεσιών (π.χ. γραφεία ενοικίασης αυτοκινήτων) και οργανισμών (π.χ. Ε.Ο.Τ.) που συμμετέχουν στην ανάπτυξη και στην προώθηση των τουριστικών προϊόντων.

Ειδικότερα, η δομή της «τουριστικής βιομηχανίας» αποτελείται από :

- Καταλυματικές μονάδες ή μέσα φιλοξενίας όπως ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια και διαμερίσματα ή ξενώνες.
- Επισιτιστικές μονάδες οι οποίες καλύπτουν τις ανάγκες διατροφής των ταξιδιωτών, όπως είναι τα εστιατόρια, οι ταβέρνες τα καφενεία τα αναψυκτήρια.
- Επιχειρήσεις μεταφοράς οι οποίες καλύπτουν τις ανάγκες μετακίνησης των ταξιδιωτών, δηλαδή οι αεροπορικές εταιρείες, οι ναυτιλιακές εταιρείες ,οι εταιρείες ενοικίασης αυτοκινήτων.
- Τα τουριστικά/ταξιδιωτικά γραφεία. Οι οικονομικές αυτές μονάδες είναι εγκατεστημένες στο τόπο προέλευσης των τουριστών όπου ο ταξιδιωτικός πράκτορας ενεργεί για λογαριασμό του ταξιδιώτη στο σχεδιασμό του ταξιδιού και στις προαπαιτούμενες ενέργειες όπως έκδοση εισιτηρίων, κράτηση αεροπορικής θέσης και ξενοδοχείου ανά κλίνη, εξασφάλιση ενοικιαζόμενου αυτοκινήτου, λοιπές ενέργειες για τις μετακινήσεις.
- Οργανωτές Ταξιδιών: Πρόκειται για διεθνείς οικονομικές μονάδες που λειτουργούν ως χονδρέμποροι, δηλαδή ως «μεσάζοντες» στο σύστημα διανομής των τουριστικών προϊόντων.
- Μονάδες-εγκαταστάσεις αναψυχής ή φυσικά θέλγητρα. Αυτές αποτελούνται από ένα συνδυασμό επιχειρήσεων και ενεργειών όπως πάρκα και ειδικά διαμορφωμένοι φυσικοί χώροι για αναψυχή (όπως υδροπάρκα, γήπεδα γκολφ), ιστορικοί χώροι, μουσεία, χιονοδρομικά κέντρα , περίπατοι στη φύση, κυνήγι, πολιτιστικές εκδηλώσεις κ.ά.
- Ενδιάμεσες επιχειρήσεις τουρισμού οι οποίες ικανοποιούν δευτερεύουσες ανάγκες των ταξιδιωτών όπως καταστήματα φωτογραφικών ειδών, καταστήματα που πωλούν μικροαντικείμενα εθνικού ή τοπικού χαρακτήρα όπως αναμνηστικά (souvenirs).

- Υπηρεσίες υποστήριξης του δημοσίου (π.χ. εθνικοί και περιφερειακοί οργανισμοί τουρισμού, υπηρεσίες λιμανιών και αεροδρομίων) και ιδιωτικού τομέα (υπηρεσίες ξενάγησης, χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, διαφήμιση) οι οποίες ενισχύουν την τουριστική βιομηχανία.

2.7 Το Τουριστικό Πακέτο

Το τουριστικό πακέτο είναι ένα σύνολο υπηρεσιών που περιλαμβάνει έναν τουριστικό προορισμό, το μεταφορικό μέσο, τη διαμονή σε κατάλυμα, τη διατροφή (transfer) και άλλες υπηρεσίες οι οποίες συνήθως είναι προαιρετικές, μερικές φορές συμπεριλαμβάνονται ορισμένα αγαθά όπως ταξιδιωτικές τσάντες, χάρτες, βιβλία κτλ.

Ουσιαστικά το τουριστικό πακέτο επιδιώκει να απομονώσει ή να ελαχιστοποιήσει όλες τις δυσάρεστες εκπλήξεις, που συχνά συνοδεύουν την πραγματοποίηση ενός ταξιδιού ή των διακοπών. Ο πλήρης ορισμός του τουριστικού πακέτου δόθηκε από τον Andre Perrault. Σύμφωνα με αυτόν: «ένα τουριστικό πακέτο είναι ένα ταξίδι με κύρια επιδίωξη τις διακοπές» (Βαρβαρέσος 2000),

Το τελικό τουριστικό πακέτο που διατίθεται στους πελάτες και κατ' επέκταση στην αγορά για πώληση, διακρίνεται από τρία βασικά χαρακτηριστικά:

- Οφείλει να είναι εκ των προτέρων οργανωμένο.
- Οφείλει να αποτελεί συνάθροιση μιας σειράς αγαθών και υπηρεσιών.
- Οφείλει, η προσφορά του στην αγορά, να έχει μια σταθερή τιμή.

Η ενιαία τιμή του τουριστικού πακέτου εξοφλείται πριν την έναρξη του ταξιδιού προκαταβολικά. Το γεγονός αυτό απαλλάσσει τον τουρίστα από την τμηματική κατανομή των εξόδων, παρέχοντας συγχρόνως τη δυνατότητα γνώσης του κόστους και σύγκρισης με πιθανές ανάλογες προσφορές για το ίδιο προϊόν.

2.8 Τα Ταξιδιωτικά κίνητρα

Ο σκοπός του τουριστικού ταξιδιού είναι κάτι το υποκειμενικό⁷. Όπως θα δούμε και στην συνέχεια, υπάρχουν πολλές και διάφορες αιτίες που ωθούν τον άνθρωπο στην τουριστική «κατανάλωση». Για να ονομάσουμε όμως έναν άνθρωπο τουρίστα, μια από τις κυριότερες αιτίες που τον οδήγησαν στο τουριστικό ταξίδι πρέπει να είναι η ψυχική ευχαρίστηση, η οποία μπορεί να έχει την μορφή της ηρεμίας, της ξεκούρασης, της ψυχαγωγίας, της παρακολούθησης καλλιτεχνικών και αθλητικών εκδηλώσεων, της δημιουργίας νέων γνωριμιών, της ανάπτυξης ανθρώπινων σχέσεων, κτλ.

---

⁷ Δημήτρης Λαλούμης & Βασίλης Ρούπας, Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων, εκδ. Α. Σταμούλη, Αθηνά 1989, σ. 33.

Με βάση την διεθνή εμπειρία και την επιστημονική έρευνα, τα τουριστικά κίνητρα μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

- **Φυσικά κίνητρα** (π.χ. σωματική αναγέννηση).
- **Ψυχολογικά κίνητρα** (π.χ. ξεκούραση, χαλάρωση).
- **Προσωπικά κίνητρα** (π.χ. προσωπικές αξίες, ενίσχυση κύρους).
- **Διαπροσωπικά κίνητρα** (π.χ. επισκέψεις συγγενών και φίλων).
- **Πνευματικά κίνητρα** (π.χ. γνωριμία με άλλους πολιτισμούς).
- **Επαγγελματικά κίνητρα** (π.χ. επαγγελματικά ταξίδια).
- **Πολιτιστικά κίνητρα** (π.χ. γνωριμία με τα ήθη και τα έθιμα μιας άλλης χώρας).
- **Κοινωνικά κίνητρα** (π.χ. επιδίωξη συντροφιάς με φίλους).
- **Θρησκευτικά κίνητρα** (π.χ. επισκέψεις σε τόπους λατρείας).
- **Ψυχαγωγικά κίνητρα** (π.χ. παρακολούθηση αθλητικών εκδηλώσεων, καζίνο).
- **Εκπαιδευτικά κίνητρα** (π.χ. επισκέψεις σε ιστορικά μνημεία).
- **Περιβαλλοντικά κίνητρα** (π.χ. αγροτουρισμός).
- **Κλιματολογικά / φυσιολατρικά κίνητρα** (π.χ. επίσκεψη φυσικών πάρκων, βιοτόπων, δρυμών).

2.9 Οι τουριστικές υπηρεσίες

Στα πλαίσια εξυπηρέτησης του τουρισμού στην πατρίδα μας, έχουν δημιουργηθεί εταιρίες προκειμένου να προσφέρουν περισσότερα ολοκληρωμένα πακέτα υπηρεσιών. Ιδιαίτερη βαρύτητα έχει δοθεί στην κάλυψη των αναγκών μιας ειδικής κατηγορίας ταξιδιωτών με ιδιαίτερες ανάγκες, αυτών που ταξιδεύουν για επαγγελματικούς λόγους. Οι συγκεκριμένες εταιρείες έχουν οικοδομήσει ένα πυκνό πλέγμα συνεργασιών που τους επιτρέπουν να καλύψουν σχεδόν οποιαδήποτε ανάγκη ή επιθυμία των υποψηφίων πελατών τους, ανεξαρτήτως του προορισμού,

του μέσου μεταφοράς ή του σκοπού του ταξιδιού. Στόχος των τουριστικών επιχειρήσεων είναι να διαμορφώσουν με τον κάθε επισκέπτη ξεχωριστά μια μόνιμη σχέση συνεργασίας με βάθος χρόνου. Σε ό,τι αφορά επαγγελματικά ταξίδια είτε τουρισμό αναψυχής. Ενδεικτικά μόνο αναφέρουμε ορισμένες από τις προσφερόμενες⁸ υπηρεσίες:

- Έκδοση εισιτηρίων αεροπλάνων/τρένων.
- Έκδοση βίζας.
- Κρατήσεις ξενοδοχείων / camping.
- Οργανωμένα ταξιδιωτικά πακέτα.
- Κρουαζιέρες σε όλο τον κόσμο.
- Γαμήλια ταξίδια.
- Επαγγελματικά ταξίδια.
- Οργάνωση αθλητικών αποστολών.
- Οργάνωση συνεδρίων και εκθέσεων.
- Ξεναγήσεις σε αρχαιολογικούς χώρους/μουσεία.
- Ενοικιάσεις μεταφορικών μέσων.
- Σχολικές-εκπαιδευτικές εκδρομές.
- Αλλαγή συναλλάγματος.

---

⁸ <http://www.actiontravel.gr/serveise.php>
<http://travel.congressline.gr/main.php>
<http://www.loupassis.gr/tourism-section-el.jsp>

3. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

3.1. Γενικά

Ο τουρισμός αποτελεί ένα παγκόσμιο φαινόμενο που μπορεί να επηρεάσει σχεδόν όλους τους τομείς μιας χώρας, όπως την οικονομία, το περιβάλλον, την κοινωνία μέχρι και την πολιτική της. Αυτή η καταλυτική επιρροή της μπορεί να γίνει εμφανής από το Α.Ε.Π (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν) της κάθε χώρας. Ιδιαίτερα σε χώρες με σπάνιες γεωμορφολογικές ιδιότητες παρατηρείται μια σταθερή αύξηση του τουρισμού ανάλογα την εποχή, τον τόπο κτλ . Αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως η κλασική μορφή τουρισμού είναι διαφορετική σε κάθε τόπο.

Όσον αφορά την Ελλάδα η κλασική μορφή τουρισμού θεωρείται η «καλοκαιρινή». Αυτό συμβαίνει γιατί τη συγκεκριμένη εποχή του χρόνου παρατηρείται μια αύξηση στο τουριστικό κοινό αφού ο ήλιος ,η θάλασσα και η μοναδική ομορφιά της χώρας σε συνδυασμό με την φιλοξενία παρέχουν στον τουρίστα μια εμπειρία που του μένει αξέχαστη.

Γενικά η Ελλάδα στηρίζει ένα μεγάλο μέρος της οικονομίας της στον τουρισμό. Μόνο το 2011 ο τουρισμός κάλυψε το 18% του Α.Ε.Π. της χώρας.

Σε οποιαδήποτε όμως χώρα η σπουδαιότητα του τουρισμού είναι εμφανής τόσο κοινωνικά, αφού συνδράμει στην κοινωνική προσέγγιση ανθρώπων από διαφορετικές περιοχές, όσο και οικονομικά αυξάνοντας την μετατροπή αγροτικών περιοχών σε αστικές, ενεργοποιώντας τις τουριστικές βιομηχανίες, αυξάνοντας την ζήτηση για αγροτικά προϊόντα, μεγαλώνοντας την αγορά διακίνησης εγχώριων αγαθών. Εξασφαλίζεται έτσι στο κράτος η εισαγωγή συναλλάγματος, η ευνοϊκή επίδραση στην απασχόληση (αγορά εργασία) μέρους του πληθυσμού της χώρας και η ανάπτυξη των απομονωμένων περιοχών.

Ο τουρισμός όμως μπορεί να πάρει διάφορες μορφές ανάλογα με την περιοχή στην οποία αυτός αναπτύσσεται. Μερικές ειδικές μορφές τουρισμού είναι:

- Ο συνεδριακός-Εκθεσιακός τουρισμός.
- Ο αστικός τουρισμός.
- Ο θαλάσσιος τουρισμός (τουρισμός κρουαζιέρας, αλιευτικός, καταδυτικός, αναψυχής κτλ.).
- Ο πολιτισμικός τουρισμός.
- Ο αθλητικός τουρισμός.
- Ο ιαματικός και θεραπευτικός τουρισμός,
- Ο τουρισμός της υπαίθρου.
- Ο γεωτουρισμός.

Άλλες ειδικές – εναλλακτικές μορφές τουρισμού περιγράφονται ως εξής:

- Ο συνεδριακός-εκθεσιακός τουρισμός αναφέρεται σε μια μικρή ομάδα ανθρώπων που ενδιαφέρονται για πολιτισμικές εκδηλώσεις (μουσεία, φεστιβάλ, εκθέσεις κ.ά.).
- Ο αστικός τουρισμός δίνει πολλά θετικά στην κάθε περιοχή που εφαρμόζεται αφού αναδεικνύει τα αξιόλογα τουριστικά αξιοθέατα.
- Ο θαλάσσιος τουρισμός καλύπτει συνήθως τις ανάγκες για αναψυχή όμως μπορεί να λειτουργήσει και ως πηγή εισοδήματος.
- Ο πολιτισμικός τουρισμός και ιδιαίτερα ο θρησκευτικός μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο σε συγκεκριμένα μέρη, αφού έχει ως επίκεντρο την ύπαρξη μουσειακών, ιστορικών, λαογραφικών και αρχαιολογικών εγκαταστάσεων.
- Ο αθλητικός τουρισμός προσελκύει μεγάλο ενδιαφέρον ειδικά στην χώρα μας, αφού το φιλοθεάμον κοινό ακολουθεί τις ομάδες του (ποδοσφαιρικές κ.ά.).
- Ο ιαματικός-θεραπευτικός τουρισμός, ο τουρισμός της υπαίθρου και ο γεωτουρισμός αναφέρονται σε μια συγκεκριμένη μερίδα ατόμων και χρειάζονται βασικές υποδομές για να πραγματοποιηθούν.

Το φαινόμενο του τουρισμού μπορεί να δημιουργήσει και θετικές και αρνητικές επιπτώσεις στον κάθε τομέα τον οποίο επηρεάζει. Στην εργασία μας θα εξετάσουμε αναλυτικά και τις θετικές και τις αρνητικές επιπτώσεις του φαινομένου σε κάθε πτυχή του.

3.2 Θετικές επιπτώσεις

3.2.1 Οικονομία

Ο τουρισμός είναι μία από τις βασικές μορφές οικονομικών δραστηριοτήτων και οικονομικής ανάπτυξης. Μερικές από τις θετικές επιπτώσεις του στην οικονομία είναι:

1. Η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.
2. Η δημιουργία εισοδήματος.
3. Η περιφερειακή τοπική ανάπτυξη.
4. Οι πρόσθετες αμοιβές.
5. Η βελτίωση του ισοζυγίου πληρωμών.

Γενικά ο τουρισμός θεωρείται βασική οικονομική δραστηριότητα που συντελεί στην καταπολέμηση της φτώχειας. Ουσιαστικά η μια θετική του επίπτωση οφείλετε στην άλλη δημιουργώντας έτσι μια αλυσίδα γεγονότων. Ξεκινώντας με μια αύξηση των νέων επενδύσεων λόγω του τουρισμού οδηγούμαστε αυτόματα σε έμμεση ή και άμεση αύξηση του εθνικού εισοδήματος έτσι δημιουργούνται θέσεις εργασίας

που αυτό μεταφράζεται σε αύξηση της απασχόλησης και έχει ως συνέπεια την δημιουργία νέων και πρόσθετων εισοδημάτων. Για παράδειγμα σύμφωνα με μελέτες του WTTC (του διεθνούς οργανισμού τουριστικών επιχειρήσεων) ο κλάδος του τουρισμού απασχολεί σχεδόν 200.000.000 άτομα παγκοσμίως.

3.2.2 Κοινωνία

Χωρίς τον τουρισμό ένα μεγάλο κομμάτι από το παγκόσμιο πολιτισμικό απόθεμα (μνημεία, παραδόσεις, τρόποι ζωής, κ.ά.) θα είχε χαθεί για πάντα. Ο τουρισμός, προσφέροντας εργασία και εισόδημα σε αναρίθμητες οικογένειες και επιχειρήσεις, έχει συντελέσει στη συγκράτηση της διαρροής πληθυσμού σε πολλές περιοχές. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για τις απομακρυσμένες περιοχές. Συγκεκριμένα ο τουρισμός βοηθά την κοινωνία σε τρία βασικά σημεία:

1. Στη συγκράτηση του πληθυσμού στα αστικά κέντρα.
2. Στο πλησίασμα των λαών και στην ανακάλυψη νέων πολιτισμών.
3. Στην ανάπτυξη πρόσθετων πολιτισμικών δραστηριοτήτων.

Η μείωση της ανεργίας έχει συντελέσει στη μείωση των κοινωνικών φαινομένων που οφείλονται σ' αυτήν. Τέτοια φαινόμενα είναι η μετανάστευση, η εγκληματικότητα, η χρήση των ναρκωτικά κτλ. Με τον τουρισμό, κυρίως τον εξερχόμενο, πλησιάζουν οι λαοί μεταξύ τους μέσα από τη συνεχή επαφή των κατοίκων των τουριστικών τόπων με τους επισκέπτες που προέρχονται από άλλες χώρες ή περιοχές. Κατανοούν έτσι ότι όλοι αποτελούν μέλη μιας μεγαλύτερης κοινότητας.

3.2.3 Περιβάλλον

Για να μπορέσουμε να μελετήσουμε τις θετικές επιπτώσεις του τουρισμού στο περιβάλλον θα πρέπει να εφαρμόσουμε μια σωστή τουριστική-περιβαλλοντική πολιτική αφού το συγκεκριμένο πρόβλημα μπορεί να χαρακτηριστεί ως σύνθετο.

Το περιβάλλον αποτελεί ένα σημαντικό στοιχείο ενεργητικού για τον τουρισμό και κάθε τουριστική επιχείρηση.

Παράγοντες που επηρεάζει θετικά:

- Την προστασία τόπων- βιότοπων και ειδών πανίδας και χλωρίδας.
- Την ευγενή άμιλλα για τη βελτίωση των τουριστικών εγκαταστάσεων.
- Την αναβάθμιση και αναγέννηση των υποβαθμισμένων περιοχών.
- Την αύξηση της οικολογικής ευαισθησίας.

Επίσης αυξάνει:

- Το ενδιαφέρον των κατοίκων για την φύση και το περιβάλλον.

- Τη συνειδητοποίηση της σημασίας της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος.
- Τη φροντίδα βελτίωσης και προστασίας αρχαιολογικών τόπων, μνημείων, περιοχών και κτιρίων.
- Τη διάσωση αρχαιολογικών τόπων, μνημείων, περιοχών και κτιρίων.

3.2.4 Πολιτισμός

Όλοι γνωρίζουμε πως ο πολιτισμός ενός τόπου μπορεί να αναδειχθεί μονάχα αν υπάρχουν άνθρωποι για να τον καταλάβουν, να τον μελετήσουν και να μάθουν από αυτόν. Εδώ λοιπόν φαίνεται η συνεισφορά του τουρισμού στον πολιτισμό.

Μερικά από τα θετικά σημεία είναι:

- Η επαφή και η γνωριμία με άλλους πολιτισμούς .
- Η επιρροή από διαφορετικές αντιλήψεις.
- Η διεύρυνση των οριζόντων του ανθρώπου

Φυσικά είναι κατανοητό ότι αν ένας τόπος ακόμα και απaráμιλλου πολιτιστικού ενδιαφέροντος έχει έλλειψη επισκεψιμότητας τότε η αξία του είτε θα μείνει κρυφή είτε ακόμα θα εξαφανιστεί με το πέρασμα του χρόνου.

3.3 Αρνητικές επιπτώσεις

3.3.1 Οικονομικές

Τα μειονεκτήματα που αφορούν στον οικονομικό τομέα του τουρισμού συνοψίζονται σε τέσσερις μεγάλες κατηγορίες: πληθωρισμός (άνοδος των τιμών των αγαθών), εποχικότητα, διαρροές εισοδήματος σε άλλες χώρες και περιφερειακές ανισότητες.

Είναι γνωστό ότι όπου υπάρχει αυξημένη ζήτηση σε σχέση με την προσφορά οι τιμές των αγαθών και των υπηρεσιών αυξάνονται, με δυσμενείς επιπτώσεις στο βιοτικό επίπεδο των κατοίκων, ιδίως εκείνων που δεν επωφελούνται άμεσα από τον τουρισμό. Το ίδιο δυσμενής είναι η άνοδος της αξίας της γης. Η Ελλάδα θεωρείται από τις ακριβότερες χώρες της Ευρώπης με ισχυρή οικονομία συγκριτικά με τις υπηρεσίες που παρέχει και τα αγαθά που προσφέρει. Αυτό λειτουργεί αρνητικά εφόσον μειώνει τη ζήτηση του ελληνικού τουρισμού, αποτρέπει τους Ευρωπαίους από το να επιλέξουν την χώρα μας για τις διακοπές τους και μειώνει την ανταγωνιστικότητα, γεγονός το οποίο επιβαρύνει περισσότερο από όλα τον ελληνικό τουρισμό.

Το τουριστικό φαινόμενο είναι εποχικό. Συνήθως διαρκεί 7-8 μήνες το χρόνο και έτσι δεν προσφέρει σιγουριά στον εργαζόμενο. Τα τουριστικά επαγγέλματα δεν είναι κατοχυρωμένα και αυτό οδηγεί στην εποχική ανεργία. Το πρόβλημα της εποχικότητας στον τουρισμό είναι από τα σημαντικότερα που αντιμετωπίζει η τουριστική οικονομία της χώρας μας.

Τα οικονομικά οφέλη δε θα είναι αρκετά αν οι δαπάνες που πραγματοποιούν οι τουρίστες διαρρέουν σε άλλες χώρες. Ένα σημαντικό μέρος των δαπανών αυτών εισπράττεται ως έσοδα από ξένες επιχειρήσεις, π.χ. ξένες αεροπορικές εταιρείες, tour operators κτλ. Επίσης ένα μέρος των δαπανών που πραγματοποιούν οι ξένοι τουρίστες στη χώρα μας αφορά εισαγόμενα προϊόντα, όπως π.χ. εισαγόμενα ποτά και τρόφιμα.

Ο τουρισμός δείχνει την προτίμηση του σε ορισμένες περιοχές και όχι σε όλες. Έτσι ορισμένοι τουριστικοί προορισμοί κυριολεκτικά "βουλιάζουν" το καλοκαίρι, ενώ άλλοι τόποι αγνοούνται. Εκτός από τα προφανή κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα, δημιουργούνται ανισότητες στην κατανομή του εθνικού εισοδήματος κατά περιφέρειες.

Είναι γνωστή η παρακίνηση «να μη βάζουμε όλα τα' αυγά σ' ένα καλάθι». Η υπερβολική, μονομερής προσήλωση σε ορισμένο τύπο δραστηριότητας ενέχει πάρα πολλούς κινδύνους, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για την οικονομία. Έτσι, όπως συμβαίνει σε ορισμένες περιοχές ή χώρες όπου κυριαρχεί ως μονοκαλλιέργεια ένα συγκεκριμένο είδος παραγωγής, το ίδιο και στην περίπτωση του τουρισμού, κινδυνεύουν οι τουριστικοί προορισμοί που βασίζονται αποκλειστικά ή κυρίως στον τουρισμό.

3.3.2 Κοινωνικές

Οι αρνητικές κοινωνικές και πολιτιστικές συνέπειες του τουρισμού είναι προφανείς. Αυξημένη εγκληματικότητα, πορνεία, διάδοση σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων (AIDS), ναρκωτικά, χαλάρωση των ηθών και της οικογενειακής συνοχής είναι μερικές από τις συνέπειες της σχέσης φιλοξενούντα - φιλοξενούμενου.

Ο τουρίστας που επισκέπτεται μια άλλη χώρα, παρασυρόμενος από την επιθυμία του να τη γνωρίσει, ίσως δεν αναλογίζεται πόσο η δική του συμπεριφορά, ο τρόπος ενδυμασίας και οι συνήθειες του φαντάζουν ξένες για το πολιτισμικό πλαίσιο της χώρας υποδοχής. Έχοντας προπληρώσει ένα σεβαστό αντίτιμο για τις διακοπές του, θεωρεί ότι του επιτρέπεται να υπερβαίνει τα πολιτισμικά όρια και αναιρεί / προσβάλλει τους άτυπους κώδικες που έχουν τεθεί από τις κοινωνίες. Η αύξηση του αριθμού των τουριστών και η ελαστικότητα στη σεξουαλική συμπεριφορά αλλοδαπών και ημεδαπών προκάλεσε τεράστια αύξηση των σεξουαλικά

μεταδιδομένων νοσημάτων στη χώρα, ιδιαίτερα στις παραθαλάσσιες τουριστικές περιοχές.

Σε πολλές περιπτώσεις καταργείται το 40ωρο εργασίας την εβδομάδα, ενώ δεν αναγνωρίζονται δικαιώματα των εργαζομένων για διακοπές και δεν υπάρχουν κατώτατα όρια μισθών. Απουσιάζουν κανόνες για την προστασία της εργασίας, ενώ σε πολλές χώρες αναπτυσσόμενες, αλλά και ανεπτυγμένες η ανασφάλιστη εργασία του παιδιού έχει γίνει κανόνας. Για όλα αυτά αρμόδιοι φορείς και ιατρικοί κύκλοι έχουν επισημάνει τον κίνδυνο προειδοποιώντας συγχρόνως τον πληθυσμό. Αυτά τα δυσμενή αποτελέσματα οφείλονται κυρίως στο μαζικό τουρισμό. Ο μαζικός τουρισμός προκαλεί «συνωστισμό» επισκεπτών σε ξενοδοχειακά συγκροτήματα και περιοχές με υποδομή αναψυχής, πράγμα που οδηγεί στην υπέρβαση της «φέρουσας ικανότητας» της αντίστοιχης περιοχής και του αντίστοιχου «συστήματος» (περιβαλλοντικού ή πολιτιστικού).

3.3.3 Περιβάλλον

Η υπέρμετρη ανάπτυξη του τουρισμού προκαλεί υποβάθμιση στο φυσικό περιβάλλον των περιοχών. Στην Ελλάδα το 90% όλων των τουριστικών δραστηριοτήτων βρίσκονται συγκεντρωμένες στις ακτές.

- Καταστροφές στο περιβάλλον δημιουργούνται κυρίως στις ακτές και τα δάση από καταπατήσεις μεγάλων εκτάσεων και ανοικοδόμηση ξενοδοχειακών μονάδων και άλλων εγκαταστάσεων.
- Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Π.Ο.Τ. το 60% των τουριστικών μετακινήσεων στις βιομηχανικές χώρες γίνεται με Ι.Χ. ενώ οι πτήσεις των αεροπλάνων (τακτικές ή τσάρτερ) συνεχώς αυξάνονται.
- Σημειώνεται υπερβολική σπατάλη νερού για πισίνες και γκαζόν ακόμη και σε ορεινές περιοχές ή νησιά με λίγες βροχοπτώσεις. Η μέση ημερήσια κατανάλωση νερού ενός τουρίστα υπολογίζεται σε 200 λίτρα (0,2 κυβικά μέτρα) μέγεθος που επιβαρύνει σε υπερβολικό βαθμό την κατανάλωση υδατικών πόρων στις περιοχές υποδοχής.
- Προκαλείται ρύπανση του αέρα, του εδάφους και των υδάτων από τους χιλιάδες τουρίστες που κατακλύζουν τις περιοχές.
- Παρατηρείται σπατάλη ενέργειας και φυσικών πόρων. Η κατά έτος κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας από τουριστικές μονάδες είναι πολλαπλάσια της κατανάλωσης του μέσου νοικοκυριού. Για παράδειγμα, ένα ξενοδοχείο στο Κάιρο καταναλώνει κατά μέσο όρο τόση ηλεκτρική ενέργεια, όση 4.000 νοικοκυριά της ίδιας πόλης.

3.3.4 Πολιτισμός

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια ιδιαίτερα διαφοροποιημένη συμπεριφορά από τους τουρίστες. Αντί να πηγαίνουν σε ένα μέρος για να διασκεδάσουν, να ψυχαγωγηθούν και ενίοτε να μορφωθούν φαίνεται πως στην πραγματικότητα επισκέπτονται το κάθε μέρος για να κάνουν ό,τι δεν μπορούν στην χώρα τους. Κυριολεκτικά εκτροχιάζονται βάζοντας καμιά φορά σε κίνδυνο όχι μόνο τις δικές τους ζωές αλλά και αθώων πολιτών.

Το χειρότερο όμως είναι ότι μερικές φορές βεβηλώνουν ιστορικούς τόπους και μνημεία, παραδείγματος χάριν φωτογραφίζονται κάνοντας απρέπειες μπροστά από σημαντικά ιστορικά ή λαογραφικά σύμβολα. Έπειτα ανεβάζουν αυτές τις φωτογραφίες στο διαδίκτυο σε χώρους κοινωνικής δικτύωσης όπου ένα μεγάλο κομμάτι ανθρώπων μπορεί να τις δει και έτσι ευτελίζουν τη χώρα την οποία επισκέφθηκαν και μειώνουν την αξία του μνημείου.

4. Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

4.1 Οι τουριστικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα

Σύμφωνα με τον Πίνακα 1, κατά το έτος 2007 λειτουργούσαν συνολικά 86.357 επιχειρήσεις εστίασης σε σύνολο χώρας. Στην Περιφέρεια Αττικής ο αριθμός των επιχειρήσεων εστίασης ήταν 17.556 αποτελώντας το 20,3% του συνόλου των επιχειρήσεων της χώρας και τοποθετώντας την Περιφέρεια Αττικής στην πρώτη θέση του σχετικού Πίνακα. Στη δεύτερη θέση μεταξύ των Περιφερειών με το μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων εστίασης, βρίσκεται η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας η οποία συγκέντρωσε το 17% του συνόλου των επιχειρήσεων εστίασης που λειτουργούσαν το 2007 στη χώρα, δηλαδή, 14.693 επιχειρήσεις. Κατά το ίδιο έτος, στην Περιφέρεια Θεσσαλίας λειτουργήσαν 6.552 επιχειρήσεις οι οποίες αποτελούσαν το 7,6% του συνόλου (Διάγραμμα 1).

Πίνακας 1. Αριθμός επιχειρήσεων εστίασης ανά Περιφέρεια για το έτος 2007

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	5.588,0	6,5%
ΚΡΗΤΗΣ	6.411,0	7,4%
ΑΤΤΙΚΗΣ	17.556,0	20,3%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	14.693,0	17,0%
ΑΝΑΤ.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	5.790,0	6,7%
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	6.552,0	7,6%
ΗΠΕΙΡΟΥ	3.796,0	4,4%
ΙΟΝΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ	4.568,0	5,3%
ΒΟΡ. ΑΙΓΑΙΟΥ	2.316,0	2,7%
ΝΟΤ. ΑΙΓΑΙΟΥ	6.166,0	7,1%
ΔΥΤ ΕΛΛΑΔΑΣ	5.739,0	6,6%
ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	3.151,0	3,6%
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	4.031,0	4,7%
ΣΥΝΟΛΟ	86.357,0	100,0%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2012

Διάγραμμα 1. Ελληνικές επιχειρήσεις εστίασης ανά Περιφέρεια, 2007

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2012

Από τα στοιχεία του Πίνακα 2, διαπιστώνουμε τον αριθμό καταλυμάτων αναλυμένο σε ξενοδοχεία και κάμπινγκ, και τον αριθμό κλινών σε ξενοδοχεία και κάμπινγκ σε επίπεδο Περιφέρειας και σύνολο χώρας.

Παρατηρώντας τα στοιχεία του Πίνακα 2 βλέπουμε πως στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας έχουμε 1.208 ξενοδοχεία επίσης στην Περιφέρεια Κρήτης 1.549 και τέλος στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου που έχει συνολικό αριθμό 2.029.

Στη συνέχεια στον πίνακα 2 φαίνεται ο αριθμός των τουριστικών κάμπινγκ και βλέπουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό συγκεντρώνεται στην Περιφέρεια Κ. Μακεδονίας, είναι 79 μονάδες, δεύτερη κατά σειρά είναι η Περιφέρεια Πελοποννήσου με 61 μονάδες και τέλος η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου με 33 τουριστικά κάμπινγκ.

Όσον αφορά στις κλίνες τουριστικών καταλυμάτων συνολικά, το μεγαλύτερο μέρος αυτών συγκεντρώνεται στην Περιφέρεια Κρήτης και ακολουθούν οι Περιφέρειες Νοτίου Αιγαίου και Κεντρικής Μακεδονίας.

Πίνακας 2. Αριθμός καταλυμάτων και κλινών σε σύνολο χώρας και ανά Περιφέρεια

	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
ΕΛΛΑΔΑ	9.732	314	10.046	763.407	86.958	850.365
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	385	16	401	21.146	6.010	27.156
Κεντρική Μακεδονία	1.208	79	1.287	87.368	27.453	114.821
Δυτική Μακεδονία	128	0	128	5.789	0	5.789
Θεσσαλία	597	15	612	29.149	2.942	32.091
Ήπειρος	361	17	378	14.594	4.006	18.600
Ιόνια Νησιά	922	24	946	88.477	5.917	94.394
Δυτική Ελλάδα	278	25	303	19.556	6.514	26.070
Στερεά Ελλάδα	560	17	577	30.901	4.961	35.862
Πελοπόννησος	616	61	677	37.514	14.680	52.194
Αττική	692	10	702	61.850	2.640	64.490
Βόρειο Αιγαίο	407	0	407	22.142	0	22.142
Νότιο Αιγαίο	2.029	33	2.062	183.343	9.056	192.399
Κρήτη	1.549	17	1.566	161.578	2.779	164.357

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2012

4.2 Οι Τουριστικές επιχειρήσεις στην ευρύτερη περιοχή των Μεσογείων Αττικής

Εξετάζοντας τον Πίνακα 3, προκύπτει ότι κατά το τελευταίο έτος 2007 όπου υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, οι επιχειρήσεις ξενοδοχείων και καταλυμάτων που είχαν την έδρα στην ευρύτερη περιοχή των Μεσογείων Αττικής ανήλθαν σε 32 επιχειρήσεις. Αντίστοιχα, οι επιχειρήσεις εστίασης (καφέ, εστιατόρια κλπ.) ανήλθαν σε 908 επιχειρήσεις. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα διαθέσιμα στοιχεία προέρχονται από την Ελληνική Στατιστική Αρχή και αφορούν στους Ο.Τ.Α. της περιοχής των Μεσογείων Αττικής πριν το σχέδιο συνένωσης Ο.Τ.Α. «Καλλικράτης».

Ειδικότερα, οι τρεις Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση επιχειρήσεων ξενοδοχείων και καταλυμάτων είναι ο Δήμος Βάρης, ο Δήμος Μαρκόπουλου και ο Δήμος Ραφήνας. Ο Δήμος που συγκεντρώνει το μεγαλύτερο αριθμό σε καταλύματα είναι ο Δήμος Βάρης με 8 επιχειρήσεις, ο Δήμος Μαρκόπουλου με 5 επιχειρήσεις και τελευταίος ο Δήμος Ραφήνας με 4 επιχειρήσεις.

Αντίστοιχα, οι τρεις Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση επιχειρήσεων εστίασης (καφέ, εστιατόρια κλπ.) είναι ο Δήμος Μαρκοπούλου, ο Δήμος Κρωπίας και ο Δήμος Αρτέμιδος. Από ό,τι βλέπουμε από τον Πίνακα 3 τα ποσοστά κατά το έτος 2005-2007 αυξήθηκαν. Ο Δήμος Μαρκόπουλου είναι ο Ο.Τ.Α. με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση επιχειρήσεων εστίασης, συνολικά 138 επιχειρήσεις, και ακολουθούν ο Δήμος Κρωπίας με 127 επιχειρήσεις και ο Δήμος Αρτέμιδος με 101 επιχειρήσεις.

Πίνακας 3. Αριθμός επιχειρήσεων καταλυμάτων και εστίασης κατά την περίοδο 2005-2007

Ο.Τ.Α.	2005		2006		2007		05-07%		2007	
	ΚΑΤ	ΕΣΤ	ΚΑΤ	ΕΣΤ	ΚΑΤ	ΕΣΤ	ΚΑΤ	ΕΣΤ	ΚΑΤ	ΕΣΤ
ΔΗΜΟΣ ΓΕΡΑΚΑ	0	60	2	64	2	52	-	-13,3%	6,3%	5,7%
ΔΗΜΟΣ ΓΛΥΚΩΝ ΝΕΡΩΝ	0	15	0	20	0	16	-	6,7%	0,0%	1,8%
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΝΘΟΥΣΑΣ	0	5	0	5	0	4	-	-20,0%	0,0%	0,4%
ΔΗΜΟΣ ΠΑΛΛΗΝΗΣ	1	54	1	62	1	50	0,0%	-7,4%	3,1%	5,5%
ΔΗΜΟΣ ΠΑΙΑΝΙΑΣ	3	55	2	57	2	56	- 33,3%	1,8%	3,1%	6,2%
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΙΚΕΡΜΙΟΥ	1	9	1	7	1	8	0,0%	-11,1%	3,1%	0,9%
ΔΗΜΟΣ ΣΠΑΤΩΝ- ΛΟΥΤΣΑΣ	2	51	2	57	2	52	0,0%	2,0%	6,3%	5,7%
ΔΗΜΟΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ	1	108	1	114	1	101	0,0%	-6,5%	3,1%	11,1%
ΔΗΜΟΣ ΡΑΦΗΝΑΣ	5	69	7	76	4	71	- 20,0%	2,9%	12,5%	7,8%
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ- ΜΕΣΟΓΑΙΑΣ	4	122	5	125	5	138	25,0%	13,1%	15,6%	15,2%
ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΑΤΑΙΑΣ	1	73	1	73	2	76	0,0%	4,1%	6,3%	8,4%
ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΩΠΙΑΣ	1	124	1	125	2	127	0,0%	2,4%	6,3%	14,0%
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΥΒΙΩΝ- ΘΟΡΙΚΟΥ	3	60	2	59	2	61	- 33,3%	1,7%	6,3%	6,7%
ΔΗΜΟΣ ΒΑΡΗΣ	8	71	8	76	8	86	0,0%	21,1%	25,0%	9,5%
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΥΒΑΡΑ	0	10	0	9	0	10	-	0,0%	0,0%	1,1%
ΣΥΝΟΛΟ	30	886	33	929	32	908	10,0%	2,5%		

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2012

5. ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ – ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

5.1 Θρησκευτικός Τουρισμός

5.1.1 ΕΡΕΙΠΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ- ΔΗΜΟΣ ΠΑΛΛΗΝΗΣ

Ο βυζαντινός ναός του Αγ. Ιωάννη του Θεολόγου βρίσκεται στις οδούς Μιαούλη και Αγ. Ιωάννη Θεολόγου. Χρονολογείται γύρω στον 12ο ή 13ο αιώνα μ.Χ. Ο τύπος ήταν σταυροειδής εγγεγραμμένος με τρούλο, ο οποίος κατέρρευσε το 1917. Ο τρούλος στηριζόταν σε τέσσερις τετράγωνους όγκους τοιχοποιίας, οι οποίοι με το μέγεθός τους κάλυπταν τις τέσσερις γωνίες του ναού. Επίσης είχαν εντοιχιστεί επιστύλια από το αρχαίο Ιερό της Παλληνίδος Αθηνάς.

Πιθανώς αρχικά να ήταν αφιερωμένος στο Αγ. Γεώργιο αλλά μετά από ανακατασκευή του τον 16ο-17ο αιώνα πήρε τη σημερινή ονομασία. Τότε έγιναν προσθήκη διπλού νάρθηκα στην ανατολική πλευρά στον οποίο σχηματίστηκαν καμάρες.

5.1.2 ΑΣΚΗΤΗΡΙΟ ΑΓΙΟΥ ΤΙΜΟΘΕΟΥ –ΔΗΜΟΣ ΠΑΛΛΗΝΗΣ

Ο Άγιος Τιμόθεος, ο οποίος θεωρείται ο κτήτορας της Μονής Πεντέλης, πριν μαζέψει τους ασκητές που βρίσκονταν στο Πεντελικό όρος και ιδρύσει τη Μονή Πεντέλης, ασκήτεψε σε μία σπηλιά στους πρόποδες της Πεντέλης, στην περιοχή Δέση τον 16^ο αιώνα.

5.1.3 ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ – ΔΗΜΟΣ ΡΑΦΗΝΑΣ- ΠΙΚΕΡΜΙΟΥ

Σύμφωνα με τα αρχαιολογικά ευρήματα, ο συγκεκριμένος χώρος εξυπηρετούσε θρησκευτικές τελετές εδώ και 2.500 χρόνια. Μέσα στο διάστημα αυτό και πριν ο ναός πάρει τη σημερινή του μορφή, προϋπήρξαν τρεις ναοί. Ο πρώτος κατά χρονολογική σειρά, εκτιμάται ότι οικοδομήθηκε κατά τα τέλη του 5ου αιώνα π.Χ. Ήταν ναός μικρών διαστάσεων, βρισκόταν στο κέντρο του αρχαίου δήμου «Τείθρα» και σύμφωνα με στοιχεία από αρχαία επιγραφή που βρέθηκε στην περιοχή, πιθανολογείται πως εκεί λατρευόταν ο θεός Δίας. Ο δεύτερος ναός ήταν μεγαλύτερος σε μέγεθος και οικοδομήθηκε κατά τα ρωμαϊκά χρόνια. Σύμφωνα με ευρήματα, κατά τη συγκεκριμένη περίοδο λατρευόταν εκεί η Αιγύπτια θεά Ίσιδα. Τα αίτια της καταστροφής του δεν έχουν γίνει γνωστά.

Ο τρίτος κατά σειρά ναός οικοδομήθηκε στην ίδια θέση με το δεύτερο, κατά τη βυζαντινή περίοδο, στο όνομα του Παντοκράτορα Χριστού. Ορισμένες τοιχογραφίες και ανάγλυφα διακοσμητικά από μάρμαρο, σώζονται ακόμη και σήμερα, σχεδόν

τέσσερις αιώνες μετά την καταστροφή του ναού από πειρατές, κάπου ανάμεσα στα τέλη του 16ου και τα μέσα του 17ου αιώνα. Η εικονογράφηση του ναού έγινε το 1548 από αγιογράφο πιθανότατα της Μακεδονικής Σχολής. Εικονίζονται ο Άγιος Δημήτριος, η Παναγία η Οδηγήτρια, η Αγία Παρασκευή, Ο Προφήτης Ηλίας, ο Άγιος Γεώργιος, ο Άγιος Νικόλαος ο Νέος και η Ζωοδόχος Πηγή. Ο ναός απέκτησε τη σημερινή μορφή γύρω στα 1850-1855. Οικοδομήθηκε πάνω στα ερείπια του βυζαντινού ναού από τους μοναχούς της Μονής Πετράκη, της οποίας ήταν μετόχι, με τη συμβολή και των κατοίκων του Πικερμίου. Έχει μήκος 6,25 μέτρα, πλάτος 6,52 μέτρα και ύψος 3,5 μέτρα και αρχιτεκτονικά έχει χαρακτηριστεί σταυροειδής εγγεγραμμένος. Κάποιες επιδιορθώσεις στο ναό έγιναν το 1924 από μία σημαντική μορφή της περιοχής, τον γαιοκτήμονα Αλέξανδρο Σκουζέ, ενώ το 1930 ο ναός αναγνωρίστηκε ως ενορία Μεταμόρφωση του Σωτήρος, από τη Μητρόπολη Αττικής και Μεγαρίδος.

5.1.4 ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ – ΔΗΜΟΣ ΡΑΦΗΝΑΣ – ΠΙΚΕΡΜΙΟΥ

Σε απόσταση περίπου 6 χιλ. από τη Ραφήνα προς τον οικισμό Νταού της Πεντέλης βρίσκεται η Βυζαντινή Ιερά Μονή του Παντοκράτορα, γνωστή και με το όνομα Νταού. Η Ιερά Μονή πιστεύεται ότι κτίστηκε προ του 10ου αιώνα ο οποίος χαρακτηρίζεται για την άνθηση του μοναχισμού σε ολόκληρο τον ελληνικό χώρο.

5.1.5 ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ (ΝΤΑΓΛΑ) – ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ανήκει στον τύπο της ⁹μονόκλιτης βασιλικής με ύστερη ξυλόστεγη ορθογωνική προσθήκη στην είσοδό του και δίρρικτη στέγη. Κτίστηκε με αρχαίο οικοδομικό υλικό και πρωτοχριστιανικά αρχιτεκτονικά μέλη περί το 1750μ.Χ. και αγιογραφήθηκε αρχικά το 1753 από τους μαθητές του Γ. Μάρκου (Κυπριώτη ή Αντ. Μάρκου).

5.1.6 ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ – ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ

Βρίσκεται στην κεντρική πλατεία, νοτιοδυτικά του Αγ. Ιωάννου Μαρκοπούλου. Ο ναός της Αγίας Παρασκευής, απλή, θολοσκεπής Βασιλική των χρόνων της Τουρκοκρατίας, σκεπάζεται με δίρρικτη στέγη με κεραμίδια. Αριστερά της κύριας εισόδου βρίσκεται τοποθετημένο εδώ και χρόνια ένα ανάγλυφο επιτύμβιο, και στολίζει μαζί με το καμπαναριό και τη μικρή πεταλόσχημη κόγχη, που βρίσκεται πάνω από την μικρή τοξωτή θύρα, τη δυτική όψη της εκκλησίας. Το ναό άρχισε να τον αγιογραφεί το "1741 Οκτωβρίου Δ" ο Γεώργιος Μάρκου. Τα εγκαίνια του ναού έγιναν στις 14 Αυγούστου από τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών Άνθιμο. Ο ναός άρχισε να αγιογραφείται το 1741 σύμφωνα με την χρονολογία του αγίου Βήματος. Εορτάζει στις 26 Ιουλίου.

---

⁹ http://www.agioanmark.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=28&Itemid=53

5.1.7 BYZANTINOI ΙΕΡΟΙ ΝΑΟΙ ΚΑΙ ΙΕΡΕΣ ΜΟΝΕΣ – ΔΗΜΟΣ ΚΡΩΠΙΑΣ

Τα σημαντικότερα αξιοθέατα που συναντά κανείς στον Δήμο Κορωπίου είναι κυρίως αρχαία Ιερά αλλά και μετέπειτα ναοί που χρονολογούνται από την βυζαντινή εποχή και ύστερα. Στον περίβολο του ναού του προφήτη Ηλία του Υμηττού, έχουν ανακαλυφθεί δύο Ιερά που χρονολογούνται από την κλασική περίοδο: το Ιερό του Ομβρίου Διός κι εκείνο του Προοψίου Απόλλωνος¹⁰. Ιδιαίτερου ενδιαφέροντος τουριστικοί πόροι στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου Κρωπίας αποτελούν:

1. Οι βυζαντινοί Ναοί όπως αυτός της Μεταμορφώσεως
2. Βυζαντινός ναός του Σωτήρος
3. Βυζαντινός ναός του Αγίου Λουκά
4. Ο Ναός της Παναγίας του Κουρσαλά, με την υπέροχη εικονογράφηση του Γεωργίου Μάρκου (1732).
5. Ο Ναός της Κοιμήσεως της Θεοτόκου
6. Ο Μητροπολιτικός Ναός Αναλήψεως του Κυρίου
7. Ο αρχαιολογικός οικισμός της Ώας¹¹.
8. Η Ιερά μονή Βηθλεέμ.

5.2 Πολιτιστικός Τουρισμός

5.2.1 ΤΟ ΧΑΝΙ ΤΟΥ ΣΚΟΡΔΑ – ΔΗΜΟΣ ΡΑΦΗΝΑΣ-ΠΙΚΕΡΜΙΟΥ

Το Χάνι του Σκορδά άρχισε τη λειτουργία του από το 1862. Ιδρύθηκε από τον Ανάργυρο Πετράκη. Αργότερα περιήλθε στον ιδιοκτησία του Αλέξανδρου Σκουζέ, όπως άλλωστε και όλη η περιοχή του Πικερμίου. Από τον Σκουζέ το αγόρασε το 1947 ο Βασίλης Ξηντάρας και έγινε ένα κοσμοπολίτικο κέντρο της εποχής του, καθώς βρισκόταν σε κομβικό σημείο της διαδρομής Αθήνα – Πικέρμι¹².

5.2.2 ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΑ ΚΤΙΡΙΑ- ΔΗΜΟΣ ΠΑΛΛΗΝΗΣ

Διατηρητέα μνημεία στην περιοχή της Παλλήνης έχουν χαρακτηριστεί τα κτήρια: Καμπά, παλαιού Σταθμαρχείου, Περιστεριώνα και πρώην Τάννες. Τα συγκεκριμένα

---

¹⁰ <http://www.mykoropi.gr/koropi>

¹¹ <http://meapropsi.comyr.com/thekoropi.html>

¹² Εκείνη την εποχή οι ταξιδιώτες χρησιμοποιούσαν τις άμαξες με τα άλογα. Κάπου εκεί στο μέσο της διαδρομής σταματούσαν να ξεκουραστούν ή να διασκεδάσουν. Σιγά-σιγά αναπτύσσονταν φιλίες ανάμεσα στις συντροφίες και όταν χωρίζονταν εύχονταν «καλή αντάμωση στου Σκορδά το Χάνι» για να ξαναζήσουν όμορφες στιγμές. Μα οι συνθήκες της συγκοινωνίας ήταν δύσκολες και οι ταξιδιώτες δεν αντάμωναν ποτέ ξανά. Έτσι έμεινε παροιμιακή η φράση «καλή αντάμωση στου Σκορδά το Χάνι», που έχει αρνητική σημασία. Δηλαδή χωρίζουμε και είμαστε βέβαιοι πως δεν θα ξανασυναντηθούμε. Το Χάνι του Σκορδά συνδέθηκε και με τη ληστεία των Λόρδων για την οποία μιλήσαμε στα ιστορικά στοιχεία της περιοχής.

κτίσματα είναι σημαντικά και συμβάλλουν στη μελέτη και την εξέλιξη της ιστορίας της αρχιτεκτονικής.

1) Βίλλα Καμπά: Πρόκειται για νεοκλασικό διώροφο με υπερυψωμένο ισόγειο και ημιυπόγειο. Η κάτοψη είναι διαμορφωμένη σε σχήμα Γ με μεταγενέστερη προσθήκη διώροφου κτίσματος χωρίς υπόγειο. Στο κυρίως κτίριο περιμετρική ταινία μεταξύ των ορόφων ορίζει τη στάθμη του ορόφου. Οι προσόψεις του υπερυψωμένου ισογείου διαμορφώνονται με εγχάρακτες οριζόντιες λωρίδες κατά το ισόδομο σύστημα. Τα ανοίγματα φέρουν κορνιζώματα απλής μορφής. Στην ανατολική πλευρά του υπάρχει ιδιόμορφη βεράντα πολυγωνικού σχήματος. Το κτίριο καταλήγει σε προεξέχον γείσο με διακοσμητική κορνίζα με κυμάτια και σταγόνες. Η στέγη είναι κεραμοσκεπής.

2) Παλιό Σταθμαρχείο: Πρόκειται για λιθόκτιστο κτίριο, ισόγειο με δικλινή κεραμοσκεπή στέγη, τοιχοποιία από εμφανή λιθοδομή συμμετρική όψη και συμμετρικά ανοίγματα φέροντα τοξωτό υπέρθυρο και πέτρινες κορνίζες με γωνίες διαμορφωμένες σε τύπο BUGNATO.

3) Περιστεριώνας: Λιθόκτιστος πύργος εξαγωνικής διατομής, με στενά ορθογώνια ανοίγματα που καταλήγει σε κεραμοσκεπή στέγη. Τον Περιστεριώνα συνοδεύει κτίριο λαϊκό διώροφο, λιθόκτιστο, ορθογώνιο με κεραμοσκεπή στέγη, γνωστό ως το πρώην κτίριο Τάννες".

Το Λιοντάρι (πρώην Κάντζα) είναι εύρωστη συνοικία της Ανατολικής Αττικής στα διοικητικά όρια του Δήμου Παλλήνης. Η ονομασία της περιοχής προέρχεται από το Κτήμα Κάντζα όπου οικοδομήθηκε ο οικισμός πλησίον της Λεωφόρου Λαυρίου, γύρω από τον πευκόφυτο λοφίσκο, από τον ομώνυμο πολιτιστικό και αναπτυξιακό σύλλογο των κατοίκων. Στην περιοχή λέγεται ότι έζησε στην αρχαιότητα ο διάσημος ρήτορας Δημοσθένης. Η έκταση αποτελούσε για χρόνια σημείο τριβής μεταξύ των γειτονικών Δήμων Παλλήνης-Παιανίας. Τελικά στα σύνορα με την Κάντζα αναπτύχθηκε ο Δήμος Γλυκών Νερών μετά την αυτονόμηση της έκτασης από την Παιανία, περιοχή πλούσια σε αρχαιολογικά, βυζαντινά και χριστιανικά ευρήματα.

Στην Κάντζα έχουν βρεθεί αρχαιότητες όπως ο μαρμάρινος Λέων ο οποίος ακόμη και σήμερα στέκει επιβλητικός στο προαύλιο του μεταβυζαντινού ναού του Αγίου Νικολάου. Ο ναός κτίστηκε πάνω στα ερείπια αρχαϊκού νεκροταφείου, που αποκαλύφθηκε μετά από ανασκαφές το 1986.

5.2.3 ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΟΡΡΕ – ΔΗΜΟΣ ΠΑΙΑΝΙΑΣ

Το Μουσείο Βορρέ αποτελείται από ένα συγκρότημα κτιρίων, κήπων και αυλών, σε έκταση 18 στρεμμάτων. Οι συλλογές του που αριθμούν πάνω από 6.000 αντικείμενα καλύπτουν 4.000 χρόνια Ελληνικής ιστορίας. Το Μουσείο έχει δωριθεί

στο Ελληνικό Κράτος από την οικογένεια Βορρέ, υπό τη μορφή καλλιτεχνικού και πολιτιστικού ιδρύματος.

Πρόκειται ίσως για το μοναδικό παράδειγμα πολιτιστικού χώρου στην Ελλάδα που προσφέρει εκτός των άλλων ηρεμία και οπτική απόλαυση γιατί έχει κατορθώσει με δενδροφυτεύσεις και με την απάλειψη όλων των ενοχλητικών στοιχείων του γύρω δομημένου περιβάλλοντος να αποτελεί νησίδα φυσικής ομορφιάς και αναπόλησης του χαμένου παραδείσου.

Το τμήμα που στεγάζει το λαογραφικό Μουσείο, ονομάζεται "Πυργί" και αποτελείται από ένα συγκρότημα 2 παραδοσιακών χωριάτικων σπιτιών, τα υπολείμματα ενός στάβλου και ένα παλιό πατητήρι από την εποχή της Τουρκοκρατίας στις αρχές του 19ου αιώνα.

Τα εκθέματα τα οποία προβάλλονται στο "Πυργί" είναι κυρίως Ελληνικά λαϊκά αντικείμενα καθημερινής χρήσης, σπάνια έπιπλα, λαϊκά χαλιά διαφόρων τύπων, χωριάτικες γούρνες, κιούπια, μυλόπετρες, στόμια πηγαδιών, μεγάλη συλλογή κεραμικών, αξιόλογες ελαιογραφίες και γκραβούρες που απεικονίζουν ιστορικά γεγονότα της νεότερης Ελλάδας, καθώς και διάφορα σημαντικά αρχαία ευρήματα.

5.2.4 ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟ ΤΗΣ ΠΑΙΑΝΙΑΣ – ΔΗΜΟΣ ΠΑΙΑΝΙΑΣ

Το Σπήλαιο της Παιανίας είναι το ωραιότερο και πιο φαντασμαγορικό στην Αττική, από άποψη εσωτερικού διακόσμου. Εντάσσεται στο υπόγειο καρστικό σύστημα του Υμηττού, έχει ποικιλία σταλακτιτικών και σταλαγματικών σχηματισμών και υποβλητική ατμόσφαιρα.

5.2.5 ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΑΥΡΙΟΥ – ΔΗΜΟΣ ΛΑΥΡΕΩΤΙΚΗΣ

Το κτίριο που στεγάζει το Ορυκτολογικό Μουσείο του Λαυρίου¹³ δέχεται πολυάριθμους επισκέπτες λόγω των σπάνιων σε επιστημονική αξία και θαυμάσιων σε ποιητικούς χρωματισμούς ορυκτών του Λαυρίου που διαθέτει. Σ' αυτό εκτίθενται περί τα 500 κομμάτια ορυκτών και πετρωμάτων από τα 1.000 της συλλογής. Ενδεικτικά από τον πλούτο των εκθεμάτων αναφέρουμε ότι πλην των βασικών ορυκτών που ευρέως τα εκμεταλλεύθηκαν οι μεταλλευτές και έχουν ιστορική αξία όπως ο γαληνίτης, κερουσίτης αλλά και ο σφαλερίτης, ο σμισθονίτης, αιματίτης, λειμωνίτης και ο σιδερίτης, εκτίθενται ορυκτά μοναδικά σε παγκόσμιο επίπεδο. Στο Μουσείο επίσης εκτίθενται ένα αργυρό νόμισμα του 4ου π.Χ. αι., μολύβδινες χελώνες μια αρχαία, μια της Roux-Serprieri-Fressynet C.E. με την επιγραφή ΕΛΛΑΣ, μια της Γαλλικής εταιρείας, και της νεότερης ΑΛΑΚΟ, επίσης μικρές διακοσμητικές μολύβδινες χελώνες της Ελληνικής εταιρείας που γράφουν ΕΛΛΑΣ και της Γαλλικής

---

¹³ <http://www.eranet.gr/lavrio/html/gmuseums.html>

LAURIUM εργαλεία των μεταλλωρύχων και ένα σιδερένιο καλούπι σκουριάς και σκουριές της Ελληνικής Το Αρχαιολογικό Μουσείο Λαυρίου, βρίσκεται σε μικρή απόσταση -περί τα 100m- προς τα ανατολικά του ορυκτολογικού στο χώρο του εκτίθενται τα ευρήματα που ανακάλυψε στη Λαυρεωτική γη η αρχαιολογική σκαπάνη που σχετίζονται με την θρησκευτική, πολιτιστική, κοινωνική και οικονομική ζωή του τόπου ζωντανεύοντας έτσι απτά την πνευματική και υλική ιστορία, τη μεταλλευτική και μεταλλουργική τεχνική του αρχαίου Λαυρίου.

5.2.6 ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ – ΔΗΜΟΣ ΚΡΩΠΙΑΣ

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη-Κορωπίου¹⁴ ιδρύθηκε με τη δωρεά του αντιναύαρχου Σταύρου Παπανικολάου και λειτουργεί από το 1961 ως Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου επιχορηγούμενο από το Δήμο Κρωπίας. Από το 1997 έως το 2008 στεγάσθηκε μαζί με το Πνευματικό Κέντρο σε ιδιόκτητο κτήριο στον πεζόδρομο της κεντρικής πλατείας της πόλης, όπου και συνεχίζει να στεγάζεται πλέον μόνη της.

5.2.7 ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΚΟΡΩΠΙΟΥ- ΔΗΜΟΣ ΚΡΩΠΙΑΣ

Το Λύκειο των Ελληνίδων Παραρτήματος Κορωπίου¹⁵ το οποίο διατηρεί το Λαογραφικό Μουσείο, ιδρύθηκε στις 15 Οκτωβρίου 1973. Κατά τη διάρκεια της Προεδρίας της πρώτης προέδρου Μ.Γκίκα-Ρομπόκου, το Λ.Ε.Κ. εμπλουτίστηκε με αυθεντικό λαογραφικό υλικό και έδειξε ζωηρό ενδιαφέρον για την αναβίωση των τοπικών εθίμων.

5.2.8 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΡΑΥΡΩΝΑΣ

Το μουσείο βρίσκεται στον αρχαιολογικό χώρο δυτικά του ιερού λόφου της Βραυρώνας όπως ερχόμαστε από το Μαρκόπουλο, μέσα σε ένα κατάφυτο φυσικό περιβάλλον ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Κτίστηκε την δεκαετία του 60' για να εκθέσει τα ευρήματα που βρέθηκαν κυρίως στην Βραύνα αλλά και σε άλλες περιοχές των Μεσογείων. Αποτελείται από 5 αίθουσες και ένα αίθριο. Η έκθεση καλύπτει τις περιόδους από την προϊστορική εποχή μέχρι τους ρωμαϊκούς χρόνους, στα εκθέματα περιλαμβάνονται έργα κεραμικής μικροτεχνίας, κοσμήματα, αγγεία, είδωλα, αγάλματα κ.α.

5.2.9 ΠΥΡΓΟΣ ΛΙΑΔΑΣ

Είναι ο δεύτερος Φράγκικος πύργος - βίγλα στην περιοχή του Μαρκόπουλου, κτισμένος από τους Βουργούνδιους Ντέ λα Ρος στην κορυφή του λόφου της Λιάδας. Βρίσκεται στα ανατολικά του οικισμού του Ντάγλα , στην κτηματική περιφέρεια του οποίου ανήκει. Είναι σε αρκετά καλή κατάσταση, χωρίς όμως τις πολεμίστρες

¹⁴ <http://www.koropilib.gr/>

¹⁵ http://www.koropilib.gr/articles.asp?node_serial=001001002007&node_id=156

του, οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν σαν οικοδομικό υλικό από κάποιους ασυνείδητους, τον προηγούμενο αιώνα.

5.2.10 ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ

Ένας από τους μεγαλύτερους και ωραιότερους σιδηροδρομικούς σταθμούς της Αττικής, κτισμένος τα τελευταία χρόνια του 19ου αιώνα¹⁶. Κατασκευάστηκε από την εταιρεία "Σιδηρόδρομοι Αττικής" που συστήθηκε το 1882 προκειμένου να εξυπηρετήσει τα Μεταλλεία Λαυρίου που επαναλειτούργησαν τότε, μετά από αδράνεια αρκετών αιώνων. Ο σιδηροδρομικός σταθμός Μαρκόπουλου έκλεισε 1957, όταν σταμάτησε η λειτουργία του τρένου Αθηνών -Λαυρίου.

5.2.11 ΑΕΡΟΜΥΛΟΣ

Ο πρώτος μύλος στον οποίο οι παλαιοί κάτοικοι του Μαρκόπουλου άλεθαν τα σιτηρά τους. Το χτίσιμο του είναι άγνωστο πότε έγινε, ενώ είναι γνωστό πως σε κάποια φάση της λειτουργίας του αγοράστηκε από τον Γεώργιο Δημητρίου ή Βούργαρη, ερχόμενο από την περιοχή της βόρειας Μακεδονίας. Άγνωστο επίσης είναι το πότε σταμάτησε να λειτουργεί πιθανόν να τερμάτισε τη λειτουργία του στο τέλος του 19ου αιώνα.

5.3 Αθλητικός Τουρισμός

5.3.1 ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΙΠΠΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ- ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ

Το Ολυμπιακό Ιππικό Κέντρο κατασκευάστηκε στην πιο γρήγορα αναπτυσσόμενη περιοχή της Αττικής, το Μαρκόπουλο, στη θέση Μερέντα. Η εγκατάσταση, από τις πιο σύγχρονες σε όλο τον κόσμο, φιλοξένησε κατά την περίοδο των Ολυμπιακών Αγώνων το άθλημα της Ιππικής Δεξιότητας, της Υπερπήδησης Εμποδίων και του Ιππικού Τριάθλου καθώς και της Ιππασίας στους Παραολυμπιακούς. Το Κέντρο εκτείνεται σε 940.000 τετραγωνικά μέτρα και περιλαμβάνει αίθουσες εργασίας, μόνιμες κερκίδες, αγωνιστικούς χώρους, στάβλους και χώρους πάρκινγκ. Περιλαμβάνει το βασικό ιπποδρόμιο αγώνων της Υπερπήδησης Εμποδίων με χλοοτάπητα, διαστάσεων 90 x 120 μέτρα. Το βασικό ιπποδρόμιο αγώνων της Ιππικής Δεξιότητας με άμμο, διαστάσεων 80 x 40 μέτρα, ένα ιπποδρόμιο με χλοοτάπητα για την τελική προπόνηση της Υπερπήδησης Εμποδίων, διαστάσεων 80 x 40 μέτρα, ένα ιπποδρόμιο με άμμο για την τελική προπόνηση της Ιππικής Δεξιότητας, διαστάσεων 60 x 20 μέτρα.

Ένα κλειστό ιπποδρόμιο προπόνησης με άμμο, διαστάσεων 70 x 30 μέτρα, ένα γενικό ιπποδρόμιο προπόνησης/προθέρμανσης με χλοοτάπητα, διαστάσεων 90 x 90

---

¹⁶ <http://www.markopoulo.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=180>

μέτρα, δύο γενικά ιπποδρόμια προπόνησης/προθέρμανσης με άμμο, διαστάσεων 90 x 45 μέτρα, τρία ιπποδρόμια προπόνησης/προθέρμανσης Ιππικής Δεξιότητας με άμμο, διαστάσεων 60 x 20 μέτρα. Διαθέτει επίσης μία διαδρομή Υπερπήδησης Φυσικών Εμποδίων, μήκους 5.710 μέτρων, που περιλαμβάνει 35 περίπου εμπόδια, ένα χώρο προπόνησης/προθέρμανσης Ιππικού Τριάθλου και συγκρότημα στάβλων με δυνατότητα φιλοξενίας 280 αλόγων ενώ χρησιμοποιεί από κοινού με το γειτονικό Ιπποδρόμιο Αθηνών μία πλήρως εξοπλισμένη κτηνιατρική κλινική.

5.3.2 1ο ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΓΕΡΑΚΑ – ΔΗΜΟΣ ΠΑΛΛΗΝΗΣ

Το 1^ο αθλητικό κέντρο του Γέρακα περιλαμβάνει το κλειστό Γυμναστήριο του Μπάσκετ, το οποίο χρησιμοποιείται και για άλλα αθλήματα όπως ρυθμική - ενόργανη γυμναστική, tae kwon do κτλ. Υπάρχουν ανοιχτά γήπεδα μπάσκετ και τένις. Κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών αγώνων της Αθήνας το 2004, χρησιμοποιήθηκε ως προπονητήριο

5.3.3 2ο ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΓΕΡΑΚΑ – ΔΗΜΟΣ ΠΑΛΛΗΝΗΣ

Το 2ο Αθλητικό Κέντρο βρίσκεται πσίνα ολυμπιακών διαστάσεων και ανοιχτά γήπεδα μπάσκετ και τένις.

5.4 Μαζικός Τουρισμός

5.4.1 ΠΑΡΑΛΙΑ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΑΣ – ΔΗΜΟΣ ΚΡΩΠΙΑΣ

Η μικρή αμμουδερή παραλία Αγία Μαρίνα¹⁷, σχεδόν μπροστά στην ομώνυμη εκκλησία στην σχετικά προστατευμένη από τους βόρειους ανέμους ακτή του Σαρωνικού βρίσκεται σε απόσταση περίπου 34 χιλιόμετρα νοτιοανατολικά από το κέντρο της Αθήνας και ανήκει διοικητικά στο Κορωπί.

5.4.2 ΠΑΡΑΛΙΑ ΛΟΥΜΠΑΡΔΑΣ- ΔΗΜΟΣ ΚΡΩΠΙΑΣ

Η μεγάλη αυτή παραλία, βρίσκεται στη λεωφόρο Σουνίου, 27 χλμ. από την Αθήνα, σε έναν κόλπο προστατευμένο από τον αέρα. Δεν είναι οργανωμένη σε όλη την έκτασή της, αλλά βρίσκεται κοντά στην Βάρκιζα και την Αγία Μαρίνα, όπου μπορείτε να προμηθευτείτε τα απαραίτητα.

5.4.3 ΠΑΡΑΛΙΑ ΑΥΛΑΚΙ (ΠΟΡΤΟ ΡΑΦΤΗ) – ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ

Η αμμουδερή παραλία Αυλάκι 18, νότια της χερσονήσου που ορίζει τον όρμο του Πόρτο Ράφτη βρίσκεται σε απόσταση περίπου 4 χιλιόμετρα νοτιοανατολικά από το κέντρο του παραθεριστικού οικισμού του Πόρτο Ράφτη, 10 χιλιόμετρα, περίπου ανατολικά από το Μαρκόπουλο στο οποίο και ανήκει διοικητικά και 38 περίπου ανατολικά από το κέντρο της Αθήνας. Πρόκειται για μια καλά προφυλαγμένη

¹⁷ <http://www.greekhotel.com/sterea/attica/attica-beaches/home-gr.htm>

¹⁸ <http://www.greekhotel.com/sterea/erotospilia/beach/home-gr.htm>

παραλία από τους δυνατούς βοριάδες του καλοκαιριού (μελτέμια), αλλά και τους αντίστοιχους νότιους.

5.4.4 ΠΑΡΑΛΙΑ ΕΡΩΤΟΣΠΗΛΙΑ (ΠΟΡΤΟ ΡΑΦΤΗ) – ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ

Η μικρή αμμουδερή και με βράχια και σπηλιές παραλία Ερωτοσπηλιά, στο εσωτερικό ενός μικρού ορμίσκου ένα χιλιόμετρο βορειοδυτικά από τον παραθεριστικό οικισμό του Πόρτο Ράφτη, βρίσκεται σε απόσταση περίπου 9 χιλιάμετρα ανατολικά από το Μαρκόπουλο στο οποίο και ανήκει διοικητικά και 36 περίπου ανατολικά από το κέντρο της Αθήνας. Πρόκειται για μια παραλία προφυλαγμένη από τους δυνατούς βοριάδες του καλοκαιριού (μελτέμια).

5.4.5 ΠΑΡΚΟ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ – ΔΗΜΟΣ ΡΑΦΗΝΑΣ

Το Πάρκο του Καραμανλή βρίσκεται στην Ραφήνα. Είναι πολύ κοντά στο λιμάνι και περιλαμβάνει δημοτικό αναψυκτήριο όπου είναι ανοιχτό από το πρωί έως το βράδυ, παιδική χαρά για τους μικρούς φίλους και χώρο στάθμευσης.

6. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ ΣΕ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΤΗΝ ΕΔΡΑ ΤΟΥΣ ΣΤΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

6.1 Γενικά

Στο πλαίσιο εκπόνησης της Ερευνητικής Εργασίας ομάδα μαθητών ήρθε σε επαφή και διεξήγαγε συνεντεύξεις με ενεργούς και πρώην επιχειρηματίες του τουριστικού κλάδου με επιχειρηματική δραστηριότητα στην ευρύτερη περιοχή των Μεσογείων Αττικής. Τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας πεδίο κατέδειξαν τα εξής:

- Η τουριστική περίοδος στην περιοχή των Μεσογείων Αττικής διαρκεί από 3 έως 5 μήνες συμπεριλαμβάνοντας τους καλοκαιρινούς μήνες (Μάιος-Σεπτέμβριος)
- Το ποσοστό των ημεδαπών τουριστών, ανέρχεται κατ' εκτίμηση, σχεδόν στο 70% του συνόλου των τουριστών ενώ το υπόλοιπο 30% αποτελείται από αλλοδαπούς τουρίστες
- Κυριότερες χώρες προέλευσης των αλλοδαπών τουριστών είναι η Γερμανία, η Γαλλία και η Τουρκία
- Εξετάζοντας την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής των Μεσογείων σε σχέση με τις επιμέρους μορφές τουρισμού διαπιστώνεται ότι την μεγαλύτερη ανάπτυξη γνωρίζει ο μαζικός-κλασσικός τουρισμός, ο εκθεσιακός-συνεδριακός τουρισμός και ο πολιτιστικός τουρισμός.
- Σε μικρότερο βαθμό έχουν αναπτυχθεί ειδικές μορφές τουρισμού όπως ο ορεινός-οικολογικός τουρισμός, ο θρησκευτικός και ακόμα λιγότερο ο αθλητικός τουρισμός.

6.2 Ειδικά –Ανάλυση S.W.O.T. (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats)

Μελετώντας τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου, τα αποτελέσματα της δικτυακής έρευνας σχετικά με τους τουριστικούς πόρους της ευρύτερης περιοχής των Μεσογείων οι ομάδες εργασίας προχώρησαν σε μια ανάλυση S.W.O.T. (προσδιορισμό των Strengths-Ισχυρών Σημείων, Weaknesses-Αδύνατων Σημείων, Opportunities-Ευκαιριών και Threats-Απειλών) των προοπτικών ανάπτυξης του τουρισμού στην εξεταζόμενη περιοχή. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης S.W.O.T. παρουσιάζονται στον Πίνακα που ακολουθεί:

ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ
<p>Ι.Σ. Εγγύτητα και εύκολη πρόσβαση στην Αθήνα.</p> <p>Ι.Σ. Λειτουργία του Διεθνούς Αεροδρομίου.</p> <p>Ι.Σ. Η λειτουργία ευρύτατου δικτύου μεταφορών (όπως ο προαστιακός, οι τοπικές γραμμές λεωφορείων, τα ταξί, τα λιμάνια και το μετρό).</p> <p>Ι.Σ. Πολιτιστικά αξιοθέατα: Η περιοχή των Μεσογείων Αττικής έχει ένα ευρύ φάσμα από πολιτιστικά αξιοθέατα.</p> <p>Ι.Σ. Ύπαρξη μεγάλης ακτογραμμής: Μικροί κολπίσκοι, αμμώδεις παραλίες και βραχώδεις όρμοι</p> <p>Ι.Σ. Η λειτουργία εκθεσιακών κέντρων καθώς και χώρων διεξαγωγής συνεδρίων</p> <p>Ι.Σ. Η λειτουργία του Αττικού Πάρκου.</p> <p>Ι.Σ. Η παράδοση σε αγροτικά επαγγέλματα και πιο συγκεκριμένα στην οινοποιία και η λειτουργία μουσείων οίνου</p> <p>Ι.Σ. Το σημαντικό απόθεμα σε βυζαντινά</p>	<p>Α.Σ. Έλλειψη σε βασικές υποδομές (π.χ. δίκτυο αποχέτευσης),</p> <p>Α.Σ. Ελλιπής τουριστική προβολή</p> <p>Α.Σ. Μικρή ξενοδοχειακή υποδομή</p> <p>Α.Σ. Ανεπαρκείς συγκοινωνίες σε περιοχές με ελλιπή πολεοδομικό σχεδιασμό</p> <p>Α.Σ. Ανεπαρκής σηματοδότηση</p> <p>Α.Σ. Έλλειψη χώρων στάθμευσης στις κεντρικές πόλεις</p> <p>Α.Σ. Κυκλοφοριακή συμφόρηση κατά τους καλοκαιρινούς μήνες,</p> <p>Α.Σ. Περιορισμένη παρουσία τροχαίας</p> <p>Α.Σ. Μειωμένη ζήτηση λόγω οικονομικής κρίσης</p> <p>Α.Σ. Εγκληματικότητα</p> <p>Α.Σ. Έλλειψη προγραμματισμού</p>

<p>μνημεία</p> <p>Ι.Σ. Το σημαντικό απόθεμα σε αρχαιολογικά μνημεία</p> <p>Ι.Σ. Η ύπαρξη περιοχών με οικολογικό ενδιαφέρον οι οποίες βρίσκονται σε καθεστώς Natura.</p>	<p>τουριστικής προβολής</p> <p>Α.Σ. Ελλιπώς καταρτισμένοι επαγγελματιών σε ειδικές μορφές τουρισμού</p>
<p>ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ</p>	<p>ΑΠΕΙΛΕΣ</p>
<p>ΕΥ. Δυνατότητα τουριστικής αξιοποίησης του αποθέματος αρχαιολογικών χώρων.</p> <p>ΕΥ. Δυνατότητες χρηματοδότησης μέσω των Προγραμμάτων του Ε.Σ.Π.Α. (για επιχειρήσεις και Ο.Τ.Α.).</p> <p>ΕΥ. Προτεραιότητα της Εθνικής πολιτικής η ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος.</p> <p>ΕΥ. Προτεραιότητα της Εθνικής πολιτικής η προώθηση ειδικών μορφών τουρισμού.</p>	<p>ΑΠ. Διατήρηση φαινόμενου χαμηλής τουριστικής επισκεψιμότητας.</p> <p>ΑΠ. Διατήρηση του περιορισμού του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος στον κλασικό - μαζικό τουρισμό.</p> <p>ΑΠ. Διατήρηση συνθηκών οικονομικής κρίσης.</p> <p>ΑΠ. Απαξίωση πόρων πολιτιστικού και θρησκευτικού τουρισμού περιοχής.</p>

6.3 Προτάσεις

Λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα της ανάλυσης S.W.O.T. και αποσκοπώντας στην ανάπτυξη των τουριστικών δραστηριοτήτων στην περιοχή των Μεσογείων Αττικής προτείνονται τα εξής:

1. Σχεδιασμός ενός εμπλουτισμένου τουριστικού προϊόντος για την περιοχή.
2. Τουριστική αξιοποίηση, στο πλαίσιο του σχεδιασμού ενός ενιαίου προϊόντος, της παραδοσιακής δραστηριότητας της αμπελουργίας (σε συνδυασμό με την σημερινή αμπελουργία, τη λειτουργία οινοποιίων και μουσείων οίνου)
3. Ανάπτυξη δράσεων τουριστικής προβολής με έμφαση στις ειδικές μορφές τουρισμού (εκθεσιακός-συνεδριακός, πολιτιστικός, οικολογικός-ορεινός, θρησκευτικός κ.ά.).
4. Οργάνωση τοπικών συγκοινωνιών σε συνδυασμό με το νέο σχεδιασμό του τουριστικού προϊόντος (π.χ. σχεδιασμός δρομολογίων για μεταφορά σε αρχαιολογικούς χώρους).
5. Διερεύνηση δυνατοτήτων τουριστικής αξιοποίησης αθλητικών εγκαταστάσεων.
6. Έργα υποδομής μέσω χρηματοδότησης από Ε.Σ.Π.Α. (οδική σήμανση, βασικές υποδομές αποχέτευσης, χώρους στάθμευσης).
7. Ενίσχυση ξενοδοχειακών μονάδων.
8. Επιμόρφωση επαγγελματιών σε θέματα ειδικών μορφών τουρισμού.
9. Προστασία και ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων.

6.4 Σχεδιάζοντας την Τουριστική Προβολή των Μεσογείων Αττικής

Στην τελευταία φάση των εργασιών εκπόνησης της Ερευνητικής Εργασίας οι μαθητές χωρίστηκαν σε τρεις (3) ομάδες και εργάστηκαν στην παραγωγή ενός σλόγκαν το οποίο θα μπορούσε να αξιοποιηθεί σε μια ενδεχόμενη σειρά διαφημιστικών ενεργειών για την προώθηση του τουριστικού προϊόντος των Μεσογείων Αττικής. Τα αποτελέσματα αυτής της εργασίας είναι τα εξής:

- **«Ανακάλυψε την ιστορία των Μεσογείων...»**
- **«Στα Μεσόγεια ζει ακόμα ο Διόνυσος»**
- **«Ελάτε στον μικρό παράδεισο και τον μεγάλο πολιτισμό των Μεσογ-οίωνων»**
- **«Όταν η ανακάλυψη συναντά την παράδοση στα Μεσόγεια»**
- **«Ταξίδι στον Μεσογ-οίων τον Πολιτισμό»**
- **«Όταν τα μικρά πράγματα συναντάνε τον πολιτισμό των Μεσογείων»**
- **«Νοιώστε τη γαλήνη μέσα σας απολαμβάνοντας το Μεσογειακό μας Οίνο»**
- **«Μεσόγεια έλα να δεις και να ξετρελαθείς, τοπία με μαγεία, κρασί και φαντασία»**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Geer Chuck-Makens James-Chay Dexter, *Τουριστική και Ταξιδιωτική Βιομηχανία*, επιμ. Μαυροδόντης Θωμάς, εκδ. «Έλλην»-Ίων, Αθήνα 2001.

Λαγός Δημήτρης- Λιάργκοβας Παναγιώτης, *Τουριστική Οικονομία*, εκδ. ΟΕΔΒ.

Λαλούμης Δημήτρης – Ρούπας Βασίλης, *Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων*, εκδ. Αθ. Σταμούλης, Αθήνα 1998.

Λαλούμης Δημήτρης – Ρούπας Βασίλης, *Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων, Τουριστικά γραφεία Doswell , Rogger*, εκδ. Interbooks, Αθήνα 1995.

Μαυροδόντης Θωμάς, *Τουρισμός και Τουριστικές Επιχειρήσεις*, (Σημειώσεις Α.Τ.Ε.Ι.) Θεσσαλονίκη 2000.

Τσελέντης Βασίλειος - Προκοπίου Δημήτριος, εφ. *Η Ροδιακή*, ημ. έκδοσης 29/05/11.

Ηλεκτρονική Βιβλιογραφία:

www.sete.gr

www.el.wikipedia.org

www.tovima.gr

<http://el.wikipedia.org/>

<http://www.actiontravel.gr/servise.php>

<http://travel.congressline.gr/main.php>

<http://www.loupassis.gr/tourism-section-el.jsp>